

Sygn. akt II Ka 632/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Tomasz Wojciechowski (spr.)

Sędziowie: SSO Marta Krajewska - Drozd

SSO Waldemar Nycz

Protokolant: st.sekr.sądowy Ewa Gronko

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie - Zbigniewa Husa

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 grudnia 2014 r.

sprawy **K. P.**

oskarżonej o przestępstwo z art. 300 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela publicznego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie Zamiejscowego Wydziału Karnego z siedzibą w Strzyżowie

z dnia 11 września 2014 r., sygnatura akt XIV K 10/14

u c h y l a zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ka 632/14

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Rzeszowie XIV Zamiejscowy Wydział Karny z/s w Strzyżowie wyrokiem z dnia 11 września 2014 roku, sygn. akt XIV K 10/14 uniewinnił K. P. oskarżoną o to, że w dniu 14 kwietnia 2008 roku w K. w warunkach grożącej niewypłacalności na podstawie aktu notarialnego zbyła zabezpieczone na zaległości podatkowe prawo wieczystego użytkowania nieruchomości w postaci działki nr (...) położonej w S. o pow. 26.077 m² oraz prawo własności posadowionych na tej działce budynków stanowiących odrębny przedmiot własności Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o. w K. w celu udaremnienia egzekucji roszczenia podatkowego w zakresie podatku od towarów i usług (VAT) w kwocie 460.000 złotych wszczętego postępowaniem z dnia 26 stycznia 2007 roku przez Urząd Skarbowy w S., tj. od przestępstwa z art. 300 § 2 kk, obciążając Skarb Państwa w całości kosztami „postępowania”.

Apelację od powyższego wyroku wniósł Prokurator Rejonowy w Strzyżowie, zaskarżając go w całości i zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść poprzez bezzasadne uznanie, że zbycie prawa wieczystego użytkowania nieruchomości w postaci działki nr (...) położonej w S. o pow. 26.077 m² oraz prawa własności posadowionych na tej działce budynków w warunkach grożącej niewypłacalności nie wyczerpywało znamion przestępstwa opisanego w art. 300 § 2 kk oraz bezkrytyczne oparcie się na wyjaśnieniach oskarżonej K. P. i zeznaniach świadka P. M. przy jednoczesnym ich wyeksponowaniu i przyznaniu im waloru wiarygodności, a w konsekwencji tego uniewinnienie oskarżonej K. P. od zarzutu popełnienia zarzucanego jej czynu z art. 300 § 2 kk, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do

wniosku, iż oskarżona działała z zamiarem udaremnienia egzekucji roszczenia podatkowego w zakresie podatku od towarów o usług (...) w kwocie 460.000 złotych wszczętego postanowieniem z dnia 26 stycznia 2007 roku przez Urząd Skarbowy w S. i dopuściła się popełnienia występku z art. 300 § 2 kk.

Podnosząc powyższe zarzuty autor apelacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Szczegółowe rozważania poprzedzić jednak trzeba uwagą, że opis czynu zarzucanego oskarżonej nie w pełni przystaje do znamion typu czynu zabronionego określonego w art. 300 § 2 kk. I tak, zbędnie zamieszczono w nim sformułowanie dotyczące warunków grożącej niewypłacalności, skoro ta okoliczność modalna nie wchodzi w skład ustawowych znamion występuku statuowanego w art. 300 § 2 kk, gdyż jest właściwa jedynie przestępstwu wyrażonemu w § 1 tego przepisu ustawy karnej. Ponadto brak jest odniesienia czy zachowanie oskarżonej, polegające na zbyciu zabezpieczonego na zaległości podatkowe prawa wieczystego użytkowania nieruchomości w postaci działki nr (...) położonej w S. o pow. 26.077 m² wraz z budynkami stanowiącymi odrębny przedmiot własności, odnosić należy do zajętych składników majątku, czy też zagrożonych zajęciem, bo taką typologią posługuje się art. 300 § 2 kk. W końcu, celem działania sprawcy omawianego występuku jest udaremnienie wykonania orzeczenia Sądu lub innego organu państwowego (co przesądza o możliwości popełnienia go tylko z zamiarem bezpośrednim kierunkowym), natomiast udaremnienie lub uszczupleni zaspokojenia swojego wierzyciela jest skutkiem zrealizowania przynajmniej jednej z taksatywnie wymienionych czynności sprawczych.

Niezależnie od braku precyzji w opisie czynu, którego popełnienie oskarżyciel publiczny zarzucił oskarżonej stwierdzić wypada, że lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku dostarcza racjonalnych podstaw do przyjęcia, iż Sąd Rejonowy nie ustrzegł się pewnych mankamentów w zakresie właściwego odkodowania treści art. 300 § 2 kpk. W konsekwencji argumentacja, która ukształtowała po stronie Sądu I instancji przekonanie co do konieczności uwolnienia oskarżonej od zarzucanego jej czynu nie jest wszechstronna i wnikliwa, a jako taka nie mogła zyskać akceptacyjnej oceny Sądu Odwoławczego.

W związku z wyartykułowaniem w pisemnych motywach orzeczenia poddanego kontroli instancyjnej zapatrywania, jakoby oskarżona nie popełniła zarzucanego jej przestępstwa, gdyż w chwili zawierania umowy kupna-sprzedaży na spółce, która zbywała nieruchomość nie ciążyły żadne prawomocne decyzje organów podatkowych, określające wysokość i okres zadłużenia podatkowego, nieodzowne będzie sięgnięcie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r. VKK 226/11 (OSNKW 2012/2/21, OSP 2012/9/82). Rzecz mianowicie w tym, iż w judykacie tym wyrażony został pogląd, że: „Skoro przepis art. 300 § 2 kk dotyczy także mienia zagrożonego zajęciem, to oczywistym jest, że dla bytu tego przestępstwa nie jest wymagane, aby w czasie przestępnego działania istniało już orzeczenie, którego wykonanie sprawca chce udaremnąć. Tak więc działanie w celu udaremnienia egzekucji może mieć miejsce przed jej wszczęciem, albowiem wystarczy, że mienie jest zagrożone zajęciem, a więc już wtedy, gdy wierzyciel złożył pozew lub niedwuznacznie wyraził zamiar wtoczenia powództwa. Nie musi więc w tym przypadku oficjalnie istnieć orzeczenie organu państwowego, a składniki majątku są zagrożone zajęciem, jeżeli istnieje obiektywne, rzeczywiste i bezpośrednie niebezpieczeństwo zajęcia, a więc takie niebezpieczeństwo, z którym należy się liczyć”.

Mając na uwadze ugruntowane już stanowisko, że przepis art. 300 § 2 kk udziela ochrony również wierzytelnościom nie związanym z obrotem gospodarczym, w tym wynikającym ze zobowiązań podatkowych (tak chociażby Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 stycznia 2014 r. I KZP 22/12 OSNKW 2013/3/20 i inne miejsca publikacji) podkreślić warto, iż w ocenie Sądu Okręgowego wyrok przytoczony w poprzednim akapicie zyskuje rację bytu również w uwarunkowaniach niniejszej sprawy. Wymaga on jednak przedstawienia przez Sąd orzekający własnego przekonania czy stanowiące przedmiot sześciu hipotek przymusowych użytkowanie wieczyste wraz z budynkami na użytkowanym gruncie stanowiącymi własność użytkownika wieczystego należy postrzegać jako zajęte składniki

majątku dłużnika, bądź dopiero jako zagrożone zajęciem. Ponadto konieczne będzie jednoznaczne ustalenie czy celem działania oskarżonej było udaremnienie wykonania zarządzeń zabezpieczenia wydanych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w S., będących podstawą dokonania wpisów w Kw nr (...) przez Sąd Rejonowy w S. prowadzonej dla nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) o pow. 26.077 m², czy też mających w przyszłości zapaść decyzji określających wysokość zobowiązań podatkowych w toku wszczętego w dniu 26 stycznia 2007 r. postępowania podatkowego w zakresie podatku od towaru i usług za okresy rozliczeniowe od października 2005 r. do czerwca 2006 r. Żadnych zastrzeżeń nie budzi bowiem możliwość przypisania – i to już w obecnym stanie sprawy – oskarżonej świadomości co do wyraźnego zmanifestowania przez oskarżyciela zamiaru dochodzenia sum pieniężnych z tytułu zobowiązania podatkowego, o czym świadczy w sposób dobitny treść aktu notarialnego sporządzonego w dniu 14 kwietnia 2008 r. obejmującego umowę sprzedaży.

Doniosłą rangę dla rozstrzygnięcia zyskała też konstatacja Sądu Rejonowego w kwestii szczegółowego opisanie w akcie notarialnym ciężarów oraz hipotek obciążających użytkowanie wieczyste i własność budynków stanowiących odrębną nieruchomość, które przeszły na nabywcę, aczkolwiek nie wyłączały możliwości dochodzenia zaspokojenia przez organ podatkowy z nieruchomości stanowiącej przedmiot umowy sprzedaży z dnia 14 kwietnia 2008 r. w chwili uprawomocnienia się decyzji określających wysokość zobowiązania podatkowego. Wobec takiego podejścia Sąd odwoławczy opowiada się za celowością przypomnienia zapatrywania zamieszczonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2012 r. IV KK 259/12 (Lex nr 1235895), że: „zbycie rzeczy zajętej w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym na podstawie kpc może wyczerpywać znamiona przestępstwa określonego w art. 300 § 2 kk, mimo przewidzianej w art. 848 kpc możliwości kontynuowania postępowania egzekucyjnego przeciwko nabywcy rzeczy, o ile zaistnieje skutek w postaci udaremnienia lub uszczuplenia zaspokojenia wierzyciela”. Również i ono zyskuje aktualność w realiach rozpoznawanej sprawy i jako takie winno skłaniać Sąd orzekający do pogłębionego wyводу, bowiem nie jest uprawnione założenie, że zbycie składników majątkowych dłużnika (zajętych, bądź zagrożonych zajęciem) nie może udaremniać wykonania orzeczenia organu państwowego z tego powodu, że przepisy ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. 2013. 707) mające - na podstawie art. 34 § 5 w zw. z § 4 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (Dz.U. 2012 r. poz. 749 ze zm.) – zastosowanie do zobowiązań podatkowych, dają wierzycielowi możliwość dochodzenia zaspokojenia z nieruchomości obciążonej hipoteką bez względu na to, czyją stała się własnością i to z pierwszeństwem przed wierzycielami osobistymi właściciela nieruchomości. Opowiedzenie się za stanowiskiem Sądu Rejonowego pomijałoby bowiem ten oczywisty fakt, że mimo prowadzenia czynności egzekucyjnych dojść może do udaremnienia lub uszczuplenia zaspokojenia wierzyciela.

Zakwestionowaniu podlega też słuszność twierdzenia Sądu I instancji, jakoby zbycie przez oskarżoną składników majątkowych stanowiących przedmiot umowy sprzedaży z dnia 14 kwietnia 2008 r. nie miało realnego wpływu na zaspokojenie wierzyciela, skoro nie przeprowadzono dowodów w kierunku ustalenia jaki był tok czynności zmierzających do wyegzekwowania zobowiązań podatkowych po dacie rozporządzenia przez oskarżoną prawem wieczystego użytkowania nieruchomości oraz prawem własności wzniesionych na niej budynków stanowiących odrębny przedmiot własności. W aktualnym układzie dowodowym można jedynie domniemywać, że nie doszło do zaspokojenia wierzyciela, skoro łączna kwota zaległości podatkowej przenosi kwotę wskazaną w akcie oskarżenia. Bez wątplenia konieczne będzie uzupełnienie postępowania dowodowego w kwestii będącej aktualnie w zasięgu zainteresowania Sądu Okręgowego.

Punktem wyjścia do dalszych rozważań uczynić trzeba przypomnienie, że o zamiarze oskarżonej, która nie przyznała się do zarzucanego jej czynu, można (a nawet należy) wnioskować na podstawie uzewnętrzzonych przez nią przejawów zachowania, przy czym na ostatecznej konkluzji w tej mierze ważyć mogą także działania lub zaniechanie poprzedzające realizację czynności sprawczej, tudzież podjęte po jej dokonaniu. W tym kontekście słusznie zarzucił skarżący bezkrytyczne uznanie przez Sąd Rejonowy wyjaśnień K. P. oraz zeznań P. M. za wiarygodne środki dowodowe, skoro zbieżność komunikatów pochodzących od tych osób mogła być determinowana tożsamością interesu procesowego, majątkowego, czy też osobistego. Okoliczności umowy sprzedaży zawartej w dniu 14 kwietnia 2008 r. niewątpliwie wymagają pogłębionego omówienia z uwzględnieniem kwestii występowania oskarżonej po obu jej stronach, ścisłych powiązań kapitałowych, a także daleko idącej zażyłości osobistej pomiędzy K. P. a P. M., jak

również w aspekcie dalszych czynności rozporządzających składnikami majątkowymi (tym razem ruchomościami), które dokonane zostały 18 kwietnia 2008 r. Odrębnego wyjaśnienia wymagają też wypowiedzi P. M. dotyczące określenia kto wchodził w skład zarządu F. M.w S. Sp z o.o. w dniu 14 kwietnia 2008 r., tj. w czasie, w którym Prokurator zarzucił oskarżonej popełnienie przestępstwa objętego aktem oskarżenia wszczynającym postępowanie w niniejszej sprawie. Podobnie rzecz się ma w odniesieniu do podanej przez tego świadka wartości nieruchomości (3-4 miliony złotych) w zestawieniu z ceną jej zbycia (1 milion złotych), zwłaszcza w kontekście wcześniejszych zeznań traktujących o braku pozorności umowy z dnia 14 kwietnia 2008 r. Wszystkie te zagadnienia mogą bowiem okazać się przydatne dla powzięcia przez Sąd I instancji właściwego przekonania co do rzeczywistego celu działania oskarżonej.

W końcu, o przydatności dla rozstrzygnięcia sposobu prawomocnego zakończenia sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w S. przeciwko Przedsiębiorstwu (...) w K. o uznanie za bezskuteczną umowę sprzedaży zawartej w dniu 14 kwietnia 2008 r. świadczy końcowa część uzasadnienia zaskarżonego wyroku, w której Sąd orzekający dostrzegł jego skutki w procesie badania realnego wpływu zbycia składników majątkowych na zaspokojenie wierzyciela.

Zatem ze względu na potrzebę wyeliminowania wskazanych powyżej uproszczeń oraz wynikających z nich wątpliwości lub nieścisłości zaskarżony wyrok uchylono przekazując sprawę do ponownego rozpoznania. Natomiast rzeczą Sądu Rejonowego będzie przeprowadzenie postępowania dowodowego w niezbędnym zakresie, w toku którego winny być respektowane wskazania oraz zapatrywania wyeksponowane w niniejszym uzasadnieniu, co winno zagwarantować ustalenie przebiegu zdarzenia w sposób niewątpliwy, a tym samym warunkujący prawidłowe wyrokowanie.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego opiera się na przepisach art. 437 § 2 kpk w zw. z art. 438 pkt 3 kpk.